

FORTIDSMINNEFORENINGEN VESTFOLD AVDELING

Post: Farmannsveien 30, 3100 Tønsberg / bank: 2480 30 21690

Plan og byggesak
Larvik kommune
Feyersgate

Tønsberg 3.11.2006

HØRINGSUTTALELSE

Reguleringsplan for Sanden inkl. tomt til kulturhus og Saggården, gbnr. 3020/1413, 1989, i Larvik indre havn/Hammerdalen – utlagt til offentlig ettersyn

Fortidsminneforeningen avd. Vestfold er i utgangspunktet positivt innstilt til utbygging og utvikling av Sanden og Saggården. Vi er opptatt av at en slik utvikling må skje innefor topografiske og kulturhistoriske rammer, ved at utviklingen hensynstar slike forhold der de tangeres. Fortidsminneforeningen avd. Vestfold har på det grunnlaget bemerkninger til planforslaget.

Planen berører et ømtålig område i indre havn i Larvik. Det foreligger uttalelse fra Fortidsminneforeningen avd. Vestfold til oppstart av Planarbeidet, datert 22. februar 2006. Vi vil peke på uheldige konsekvenser av det foreliggende planforslaget.

GENERELT OM PLANEN

Planen omfatter arealer som, når de bebygges eller endres, vil påvirke enkeltstående kulturminner, Larviks byprofil, topografiske særtrekk og sjøfront. Det er derfor viktig å være varsom og fleksibel med utnyttelsesgrader og byggehøyder.

Vi er bekymret for den generelt høye utnyttelsesgraden som ønskes i området. Den er vesentlig større enn den nylig vedtatte Byplanen, som anbefaler byggehøyder og utnyttelsesgrad som til dels er større enn hva Fortidsminneforeningen anbefaler.

En utnyttelse som foreslått i planforslaget vil endre byens topografiske profil i så stor grad at vesentlige verdier går tapt, En så høy utnyttelse vil stå i et arkitektonisk misforhold til byen for øvrig.

Plankartet foreslår dominans av svært høye bygninger og mangler åpne plasser, lekeområder og tilstrekkelig med grøntarealer.

Vi savner ivaretagelse av kulturminner i området:

SJØFRONTEN, KULTURMINNER, ELVEBREDDENE OG GRØNTOMRÅDER

Utbygging av sjøfronten må skje med ivaretagelse av byens særpregede topografi.

Generelt bør bebyggelse trekkes tilbake fra vannkanten og gi plass til sammenhengende en strandpromenade. Bebyggelse i området Sanden bort til Tollboden må hensynta Tollboden og Farrisfabrikkens historiske dominans. Forholdet til disse bygningene må sette grensen for etasjehøyder og legge bånd på utforming.

Det bør opprettholdes en ubygd akse fra Stavernsveien opp til Mølla og sliperiet. En tilsvarende ubygd og bred akse bør inngå fra Kongegaten til Langestrands gamle kirkegård. Bebyggelsehøyden kan økes mot jernbanelinjen men må hensynstas Møllas fondvegg.

Utbygging som grenser til Farriselven må være lav, ikke mer enn 2 etasjer. Hensynet til byens amfi og sjøfront, elvesiden og opplevelsen av byen og enkeltbygninger sett fra sjøsiden og elven må prioriteres. Den foreslåtte avstanden fra elvebredden til bygningsmassen er for smal. I dette området langs Farriselven er det også viktig at det foreligger en klar oppfatning av hvordan området skal oppleves av brukerne. Det bør ikke innføres heldekkende moderne stenbelegg og lignende på de gamle stensemurene ved sliperiet. Farriselven, selve motoren i det industrihistoriske kulturlandskapet bør opprettholde en naturlig grønn karakter med trekker som skjerm mot bebyggelsen. Elven må synliggjøres med et bredt grøntbelte med beplantning og trær langs breddene, som også må kunne romme gang- og sykkelvei og vern av gamle brygger, lenseanlegg og murer. Langs østre elvebredd er det bak utfyllinger gamle forstøtningsmurer som bør tas frem og danne fremtidens elvebredd. De industrihistoriske minnene i elven og på elvebredden, broer, lenser og stensemurer bør bevares og inngå i planen med bevaringsbestemmelser. Slike krav bør inngå i reguleringsbestemmelsene.

Utbygging etter planene vil hindre tilgjengeligheten til elvebreddene og det kulturhistoriske elvelandskap som representerer en meget stor kulturhistorisk verdi. Det er også viktig at den tradisjonelle bruken av nedre elveløp med småbåtplasser opprettholdes.

Det bør utredes hvorvidt grunneier uten videre har rett til å legge beslag på elvens båtplasser. Ref. tidligere Høyesterettsdom om industribrukens forrang. Grunneier driver nå ikke industri, men eiendomsutvikling. Innbyggerne på Langestrand har hatt hevd på bruk av elven og disse rettighetene bør belyses i en ny situasjon med endret bruk av området, før man aksepterer det ene eller det andre.

FERDSELSÅRER

Motorisert kjøretøyer og myke trafikanter, øst/vest forbindelse

Det er fra kommunen påpekt at det ønskes grønn sjøfront og en sammenhengende gangsgang langs sjøen i 5 meter bredde. Resultatet av foreliggende planer er uforenlig med disse intensjoner og viser en sjøfront med dype vik og utstikkere med kolosser i betong. Slik reguleringen fremstår, har den ikke ivare tatt hensynet til myke trafikanter. Det legges heller ikke til rette for allmennhetens bruk av sjøfronten.

Det er sterkt ønskelig at en nå forsøker å bøte på de skader som tidligere er påført hagene i Storgaten og strandområdene i indre havn.

Den planlagte blindveien syd for jernbanen til Toldboden, må videreføres og være en to-felts vei/miljøgate. Felt H og E bør ikke bebygges, av hensyn til fremtidige trafikkløsninger. Området utenfor tofeltsveien bør opparbeides som grøntarealer med overveiende bruk av naturlige grønne elementer. Gjerne trekker mellom veien og sjøfrontens ytre del.

Vi mener at før reguleringsplanen kan godkjennes, må det lages en plan for trafikkavviklingssituasjonen på Rv 301 (Stavernsveien).

Hvis ikke dette gjøres nå, vil det senere bli umulig å finne gode trafikkløsninger på øst-vestforbindelsen i byen.

Vi må for all del unngå at fremtidige løsninger medfører riving av verneverdige og fredet bygningsmasse for å gi plass til trafikal utbygging av for eksempel jernbanelinje, vei og gang-/sykkelvei.

Den planlagte utbyggingen syd for jernbanelinjen blokkerer samtidig for en fremtidig avlastningsvei/"croisette" for øst-/vestforbindelsen i byen og en strandpromenade (sykkel-/gangvei) langs indre havn, dvs. fra Batteristranda til Tollerodden.

Sjøfronten foran Storgaterrekken må fremstå som en innbydende grønn front for kulturhusrekken som nå restaureres og vil gi et variert bilde av Larvik som livlig kulturby; Festivitetten, Munken, Herregården, Sjøfartsmuseet, Tollerodden.

FYRLYKTA

Fyrlykta er bevaringsverdig som et lokalt kulturminne. Den bør restaureres og bevares på stedet, eventuelt settes opp i kopi dersom tilstanden er svært dårlig. Det er viktig å holde fast på gamle innslag i et område som ellers vil fremstå som svært fornyet og historieløst. Opplysning av kulturhuset bør få sin egen løsning, som ikke berører fyrlyktens funksjon og nærmere omgivelser.

FLYTTING AV SENTRUM

Fortidsminneforeningen vil spesielt vise til faren for at sentrum rundt byens historiske torg vil oppleve et alvorlig tap av arbeidsplasser og konkurransedyktighet, dersom den foreslåtte utbyggingen av Saggården og Sanden gjennomføres som foreslått. Det er viktig å opprettholde byens naturlige sentrum. I denne sammenhengen vil en større utbygging av Sanden og Saggården for offentlig virksomhet og handelsnæring bidra til å skyve sentrum i retning Farriselven. En slik utvikling er ikke i den historisk etablerte byens interesser, og vil etterlate sentrum i en tilstand av øket fattigdom og nedgradert vedlikehold. Bruksformålene på Sanden og Hammerdalen bør i hovedsak være bolig og kontor/industri, med mindre innslag av handelsnæring. Vi forstår i denne sammenhengen industri som moderne innovativ utviklingsvirksomhet innen for eksempel data og programvare. Dette som et eksempel. En slik utvikling vil også i større grad videreføre og videreutvikle de stolte historisk etablerte tradisjonene i området.

Sjøfronten bør generelt egnes kultur, uteliv og marina. For å oppnå en tilstrekkelig balanse mellom sentrum og planforslagets område, bør det nedfelles rekkefølgebestemmelser i planen. Nye handelsvirksomheter i planområdet bør begrenses i størrelse for å oppnå en mer kontrollert utvikling.

De viktigste i vår uttalelse kan sammenfattes til følgende punkter:

- Planen har for høy utnyttelsesgrad. Større enn vedtatt byplan.
- Byens særpregede topografi er ikke tilstrekkelig hensyntatt.
- Enkeltstående kulturminner må ivaretas gjennom bestemmelser.
- Fyrlykta bør istandsettes, eller settes opp som kopi.
- Planen rommer ikke tilstrekkelig grøntareal og buffersoner mot vannveier.
- Forventet utbygging i og utenfor planområdet innebærer økt trafikk på Stavernsveien.
- Plan for trafikkavviklingssituasjonen må lages før planforslaget godkjennes.

Fortidsminneforeningen mener det må lages en konsekvensanalyse av planens samfunnsmessige virkninger og kostnader for kommunen før man går videre i planarbeidet. De samfunnsmessige virkningene av planforslaget synes å være store og uavklarte og kan til syvende og sist ende opp med å belastes innbyggernes skattesedler.

Dyveke Bast   *Ragnar Kristensen*

Dyveke Bast

Ragnar Kristensen

Kopi:
Vestfold Fylkeskommune
Riksantikvaren